

Peter Mair

3 maart 1951 – 15 augustus 2011

Op 15 augustus 2011, in zijn geliefde West-Ierland, maakte een hartaanval een eind aan het leven van Peter Mair, internationaal prominent politicoloog, sinds 2008 buitenlands lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

Mair behaalde zijn bachelor in de vakken geschiedenis en politicologie, gevolgd door een master in het tweede vak aan het University College Dublin in 1973. Hij doceerde aan de University of Limerick (1974-1976) en daarna aan de University of Strathclyde (1976-1978). Als zo vaak waren zijn eerste publicaties gewijd aan zijn eigen land. Hij bleef een leven lang intensief samenwerken met een kern van bekwame Ierse politicologen, maar volgde tegelijk een steeds pregnanter internationaal wetenschappelijk parcours. Door eigen onderzoek, als stimulator van belangrijke netwerken en projecten en als redacteur van vooraanstaande vaktijdschriften zou hij sterk bijdragen aan de snelle ontwikkeling en internationalisering van het politicologisch onderzoek, met name in Europa.

Twee jaar nadat het Europees Universitair Instituut in Florence (EUI) zijn poorten had geopend, werd hij toegelaten tot het in 1978 nog minuscule Departement van Politieke en Sociale Wetenschappen. Onder de deelnemers (de term studenten was niet erg gangbaar voor hen die geacht werden zich voor te bereiden op een promotie, en daarom liever *chercheurs* of met een nauwelijks acceptabel Engels equivalent *researcher* werden genoemd) viel hij direct op door een combinatie van vakkennis, methodologische vaardigheden en gaven als redacteur van manuscripten. En dat laatste niet alleen bij manuscripten van zijn niet-Engelstalige medeonderzoekers, maar ook bij die van de enkele hoogleraren die hem al vrijwel direct betrokken bij de redactie van internationale boekuitgaven op zo verschillende gebieden als de politieke filosofie en de vergelijkende studie van partijstelsels en politieke partijen. Hij werd in 1983 mederedacteur van een belangrijke bundel opstellen over controversiële thema's op het terrein van het partijenonderzoek, geschreven door de *fine fleur* van leidende internationale politicologen, aangevuld met deelstudies van jongere onderzoekers van het EUI. Zes jaar lang bleef hij werkzaam als *assistant professor* in het Florentijnse instituut dat toen nog slechts eenmaal te verlengen driejaarscontracten kende.

Mair werd benoemd als *lecturer*, snel bevorderd tot *senior lecturer*, aan het vooraanstaand *department of Political Science* van de *University of Manchester* (1984-1990). Hij gaf de voorkeur aan een promotie aan de Universiteit Leiden boven een doctoraat aan het EUI. In 1987 behaalde hij de doctorsgraad op het proefschrift *The Changing Irish Party System, Organisation, Ideology and Electoral Competition*, een landendeel in een project over *Recent Changes of European Party Systems* onder auspiciën van het European Consortium for Political Research.

Ook nadien zou de vergelijkende analyse van de ontwikkeling van partijen en partijstelsels het hoofdonderwerp blijven van zijn wetenschappelijk onderzoek. Een van zijn belangrijkste werken werd het boek *Identity, Competition and Electoral Availability: The Stabilization of European Electorates 1885-1985* (1990) dat hij schreef tezamen met Stefano Bartolini, zijn eerdere collega als *assistant professor* aan het EUI, op basis van een door hen aangelegd databestand over honderd jaar verkiezingen in (West-)Europese landen. Tegelijkertijd zette hij zich met de Amerikaanse onderzoeker Richard Katz aan een groot tweede onderzoek, tezamen met veelal jongere onderzoekers uit een groot aantal landen, gericht op het bijeenbrengen van gegevens over de organisatorische structuur van politieke partijen, een onderwerp waarover veelal gedebatteerd en geschreven werd maar al te vaak zonder een basis in internationaal-vergelijkende gegevens. Dit vond zijn neerslag in een vuistdik werk *Party Organizations. A Data Handbook on Party Organizations in Western Democracies 1960-1990* (1992), gevolgd door een analytisch deel *How Parties Organize. Change and Adaptation in Party Organizations in Western Democracies* (1994). Als kenner van politieke ontwikkelingen in West-Europa schreef hij in diezelfde periode tezamen met twee Ierse collega's Michael Gallagher en Michael Laver een al twee decennia succesrijk handboek *Representative Government in Modern Europe. Institutions, Parties and Government* (1992; vijfde editie 2011).

Het jaar 1988-1989 bracht Mair door op het Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NIAS-KNAW), in het kader van een onderzoeksgroep van deskundigen op het terrein van het verkiezingsonderzoek en van partijstudies, mede bedoeld om de bevindingen van beide groepen over de interactie tussen kiezers en partijen te analyseren. Het werd een cruciaal jaar in zijn loopbaan. Hij rondde verschillende van zijn belangrijkste onderzoeken af in boeken en artikelen. Hij vond er zijn latere

echtgenote, de postdoc-mediëviste Karin Tilmans. En tegelijk werd dit aanleiding tot zijn komst naar de Leidse universiteit, waar hij na enkele jaren als hoofddocent in 1992 benoemd werd in de vacant gekomen leerstoel Algemene Politicologie en Vergelijkende Politicologie. In die rol zou hij een bij uitstek stimulerend promotor worden van een vijftiental jongere politicologen, die deels uitzwermden naar andere landen. Mede in dat kader bevorderde hij actief vergelijkend onderzoek naar politieke ontwikkelingen in Centraal- en Oost-Europa na de val van de Berlijnse muur.

In het snel groeiend netwerk van onderzoekers op het terrein van internationaal vergelijkend politicologisch onderzoek was Mair reeds lang een steeds centraler figuur geworden. Hij organiseerde tal van workshops en conferenties in het kader van onder meer het European Consortium of Political Research. Hij initieerde met Ruud Koole sinds 1992 met bijdragen van onderzoekers in tal van landen het jaarlijks verschijnende *Political Data Yearbook*, onderdeel van de *European Journal of Political Research*. Van dat leidende tijdschrift was hij tussen 1994-2000 co-redacteur. Hij verruilde het redacteurschap in 2001 voor eenzelfde rol in de leiding van het op een iets breder publiek gerichte, evenzeer belangrijke tijdschrift *West European Politics*, die hij tot zijn dood bleef vervullen – dit alles naast zijn lidmaatschap van de redactieraad van ten minste een zestal andere wetenschappelijke tijdschriften.

Gedurende heel zijn leven was hij een onvermoeibaar redacteur van talloze manuscripten van anderen, een niet onbelangrijke functie in een discipline die bij het meten van onderzoeksprestaties Engelstalige publicaties in vooraanstaande tijdschriften een steeds grotere waarde toekent. Hij was daarnaast co-redacteur van boeken en bundels met minstens een dozijn andere politicologen uit diverse landen, en co-auteur van artikelen van zeker het dubbele aantal daarvan. Tevens was hij redacteur van een boekenserie van de *Oxford University Press*. Als gezaghebbend auteur was hij verantwoordelijk voor belangrijke artikelen in recente encyclopedieën en handboeken.

In 2005 keerde Mair terug naar het EUI waar hij een aantal jaren optrad als *Head of Department of Political and Social Sciences*. Kort voor zijn onverwachte dood werd hij benoemd tot *Dean of Graduate Studies*, verantwoordelijk voor de ontwikkeling en werkzaamheden van de academische kant van het EUI als geheel.

In de loop der jaren werd hij een veelgevraagd spreker in prestigieuze *public lectures* in verschillende landen en instellingen. In een daarvan, de 24^e Uhlenbeck-lezing in 2006 bij het NIAS getiteld 'Policy Scepticism, Party Failings and the Challenge to European Democracy', vatte hij op heldere wijze jaren van vergelijkend onderzoek samen voor een breder publiek. In eerder onderzoek had hij aangetoond dat de bekende these van de Noorse geleerde Stein Rokkan, dat Europese partijstelsels nog lang gekenmerkt bleven door de verhoudingen die in processen van democratisering tot de kristallisatie van partijblokken hadden geleid, nog tot in de jaren tachtig van de vorige eeuw in stand bleef. Nu echter constateerde hij dat daarentegen juist in de laatste twintig jaar sprake is van een ongekend losser worden van de verhoudingen tussen kiezers en partijen, in een proces van wederzijdse vervreemding (*popular withdrawal* en *elite withdrawal*). Ofschoon er van jaar tot jaar en van land tot land verschillen zijn, cumuleren extreme uitslagen in praktisch alle West-Europese landen in de jaren sinds 1990. Zo vielen in al deze landen in hoge mate de laagst gemeten opkomst bij verkiezingen, het ledenverlies van de voornaamste systeempartijen, teruglopende partijidentificatie, het bepalen van de stemkeuze van meer en meer kiezers op de dag van de verkiezingen, en sterk toegenomen electorale wisselingen over een breder spectrum in deze jaren, samen. Tegelijk constateerde hij een afnemende maatschappelijke worteling van partijen en een opgaan van partijen in overheid en bestuur, waarbij de rol van partijen als schakel tussen kiezers en partijleiders vervangen wordt door hoogstens een direct populistisch appèl op de kiezers.

Mede op grond van dergelijke analyses, richtte Mair zich in zijn laatste jaren meer en meer op de vraag naar de gevolgen voor de democratie, samengevat in de slotzinnen van zijn NIAS-rede:

The failings of party therefore stimulate a rethink of democracy both in theory and practice and a concomitant downgrading of the role of popular involvement. Faced with the failings of parties, democracy is encouraged to go beyond parties. Faced with the failings of parties, we find ourselves reaching for some notion of democracy beyond the demos.

Zijn abrupte dood maakte een eind aan een leven waarin Mair zich voluit aan deze problematiek zocht te wijden.

Op tal van plaatsen werd Mairs heengaan herdacht, met verschillende aan hem gewijde symposia. Onder redactie van zijn opvolgster in Leiden, Ingrid van Biezen, zal een substantieel aantal van Mairs gedurende een periode van bijna veertig jaar verschenen artikelen onder de titel *On Parties, Party Systems and Democracy* worden heruitgegeven, als deel in de *ECPR Classics of Political Science Series* van het *European Consortium of Political Research*.

Mair laat een echtgenote en drie kinderen achter, Cathleen, John en Tessa.